

uden hadefuldhed. Den slags bør man prise, det er ikke tit man har anledning til det.

Dr. la Cour er romantiker: »Jeg har søgt noget ganske *bestemt* – nemlig fri Udfoldelse af den Personlighed, som Arv, Opdragelse og Temperament har skænket mig«. Personlighedsudfoldelsen er det afgørende – at det koster, f. eks. forsømmelse af familielivet, nægter han ikke – og det tør siges, at han i disse 20 år har udfoldet personligheden og især temperamentet. Trædemølle-skolen i Birkerød var det materielle eksistensgrundlag, manden selv engageret helt andre steder. Det er spændende at læse om slagsmålene i Grænseforeningen, om de helt burleske forhold hvorunder den store Sønderjyllandshistorie kom istand, om den tværvidevidenskabelige debat med slesvigholstenske historikere og arkæologer (man mærker sig den helt forandrede tone efter 1933), om de mange forgæves forsøg på at få det sønderjyske studium placeret på videnskabelig anerkendt plan, indtil omsider besættelsen knuste håbet om et sønderjysk institut; er man – men det bør man også være – lidt kendt i Birkerød følger man også frydefuldt de kommunal- og skolepolitiske batailler dersteds. Hovedinteressen samles dog om opgøret med Arup; det rystede to universiteter i deres grundvold og endte med en dramatisk retssag. Væsentlige er de indblik man får i »fakultetsmentaliteten«, i den magt en stærk personlighed udøver ikke blot på de yngre i faget, men også på fjendske eller uvillige kolleger, og virkelig interessant er la Cours vurdering af Arup som historiker og menneske; det er lykkedes at tegne et billede som den store fjende ikke rettelig kunde have været utilfreds med; de to lå fagligt og personligt hinanden nær; »sind« havde de begge, og begge har med al tydelighed demonstreret at historiestudiet ikke er død og »objektiv« videnskabelighed, men kun duer når det drives af folk med »sind«, også hvor det fører til uovervindelige modsætninger.

Dr. la Cours frygt for at blive regnet for en »ren slagsbroder« er overflødig; hans ry som sådan er længst fastslået, og slagsbrodersindet førte ikke til succes, men personligheden blev udfoldet i alle facetter, og »så længe Modet er blankt, har man overhovedet ikke lidt noget Nederlag«. Hvis det er sandt, står la Cour unægtelig med alle sejrens palmer, selvom en blot udvortes betragtning kunne forlede til at tro at han mindede om Job på askedyngen eller den lille pige med svovlstikkerne.

P. G. Lindhardt.

Aage Fasmer Blomberg: Faaborg By's Historie. II. 1750-1914. Udgivet af Faaborg byhistoriske Arkiv. 1956. 512 sider.

Lektor *Aage Fasmer Blomberg* har med udgivelsen af 2. bind af »*Faaborg By's Historie*« afsluttet sit store arbejde med denne bys fortid. Det er blevet et imponerende værk på ca. 900 sider i alt til afløsning af de ældre småbøger, der findes om Faaborg, af Stephan Jørgensen (1816), Aug. Schrøder (1866) og S. Jørgensen (1877), alle forældede og forlængst udsolgte.

Med rette har forfatteren i sin skildring lagt hovedvægten på byens hovederhverv, *handel* og *søfart*. Det nu foreliggende bind tager sin begyndelse med 1750, der på den ene side danner afslutningen på en næsten hundredårig stilstandsperiode lige fra svenske-krigenes tid, og på den anden side indleder en strålende opgangstid med en betydelig handel i stor stil og tilsvarende skibsfart på ind- og udland, med store og driftige handelshuse, hvis navne stadig har en god klang, Voigt, Ploug og Lagoni, indtil nedgangen sætter ind, og byen i 1914 står uden handelsflåde og i den følgende tid kommer til at stå i stampe.

Det er en klog og kyndig behandling, denne vigtige og vanskelige side af byens liv har fået, og bogens mylder af noter viser, hvor flittigt forfatteren har arbejdet med materialet. Næppe nogen anden købstads handelsliv har fået en så indgående og dygtig behandling som Faaborgs.

Ved siden heraf bringer bogen en indgående fremstilling af bystyrets udvikling, og det samme gælder håndværket og i mindre grad byens landbrug.

Ved 1914 standser bogen. Forfatteren har meget forståeligt fundet det vanskeligt at skrive om personer og begivenheder, der ligger nutiden nær. For tidsrummet fra 1914 til 1939 findes der derfor kun en kort oversigt ordnet alfabetisk efter emner som byens styre, ildebrande, indbyggerantal, krigsforanstaltninger o. s. v., udarbejdet af nu afdøde overlæge R. E. Christensen og Faaborg byhistoriske Arkivs driftige leder cand. pharm. H. Brandt, som har sin store del af æren for, at det er lykkedes at få bogen frem. Notitserne i dette afsnit bygger hovedsagelig på aviserne og er ganske neutrale, men vil ikke blive den del af bogen, der læses med mindst interesse af Faaborgensere.

Bogen er forsynet med alfabetisk personregister, sag- og stednavnregister samt en indholdsfortegnelse, der dog ikke er helt pålidelig. Men desværre mangler der et tydeligt kort over byen.

Medens der næsten kun kan siges godt om, hvad Blombergs bog bringer, kan man nok anke over visse udeladelser og kritisere dispositionen.

En bys historie er jo ikke blot beretningen om op- og nedgang i kornpriserne, antal af skibe og statistik over tonnagen. Alt det er overordentlig vigtigt, og få mestrer som forfatteren dette stof. Men til byens historie hører også dens *personer og huse*.

Hvor savner man ikke en lille stamtavle over Voigt'erne og Ploug'erne, der har spillet så stor en rolle i Faaborgs historie, men hvis mange medlemmer det er svært at holde ude fra hverandre. En behandling af bypatriciatet i det 16. og 17. århundrede med tilhørende stamtavler, der kunne vise, hvordan borgmestre og rådmænd, byfogeder, præster og storkøbmænd var beslægtede og besvogrede, burde heller ikke have manglet. Ligeledes savner man lister over byens vigtigste embedsmænd. Og hvordan kan man skrive om Faaborg uden med et ord at omtale H. C. Andersens og Riborg Voigts kærlighedshistorie? Hendes grav på kirkegården er målet for mere end een turist, der gæster Faaborg.

Byens mange skønne gamle gårde og huse, der gør en vandring i denne vidunderlige lille by til en oplevelse, har fået en meget stifmoderlig behandling. Bogen bringer en del, dog ikke mange, undertiden, synes man, ret tilfældige billeder af bygninger i byen. Men hvem af byens kendte mænd boede der? Her tier forfatteren, skønt han netop her burde tale. En billedunderskrift som »Vestergade nr. 10« siger så lidt. En kort oversigt over gårdens historie med angivelse af de vigtigste af de mænd, der har beboet ejendommen, ville her som ved andre billeder af ejendomme i byen have været på sin plads og kunne have dannet passende billedforklaringer.

Det er uhyre vanskeligt at *disponere* en købstads historie godt. Der vil ikke kunne indvindes noget imod, at man vælger en kronologisk fremstilling og inddeler tiden i visse perioder. Det har forfatteren også søgt at gøre. Sidste bind er således inddelt i 5 afsnit omhandlende tiden fra 1750 til 1807, krigstiden 1807-14, tiden fra krigens slutning 1814 til købstadloven 1837, tiden fra 1837 til 1870 og endelig perioden fra 1870 til 1914, uden at leddelingen dog helt har kunnet holdes. Men sikkert er det, at det er uheldigt at ville søge at tvinge alt ind i en sådan leddeling. F. eks. bliver det næsten umuligt at få sammenhæng i den interessante kirkes bygningshistorie, når den splittes mel-

lem en mængde små tidsafsnit. Kirken og andre institutioner som f. eks. skolevæsenet og rådhuset burde være behandlet samlet. I henseende til god disposition vil man kunne lære af Kinchs uforlignelige bog om Ribe. Først giver Kinch i kronologisk form byens almindelige historie, bagefter kommer en samlet behandling af emner som slottet, domkirken, St. Cathrine kirke o. s. v. Det er den rette fremgangsmåde. »Ribe Bys Historie og Beskrivelse« hedder bogen med rette. Beskrivelsen af en bys vigtigste monumenter, først og fremmest dens kirker og disses udvikling, må danne et supplement til den kronologiske fremstilling.

Selv om der således kan rettes en og anden indvending mod Blombergs bog, vil den dog kunne være et forbillede for og bør studeres af andre købstadshistorikere i alt, hvad der angår fremstillingen af en købstads økonomiske liv. Alt i alt er det en bog, der gør både Faaborg byhistoriske Arkiv, der har udgivet den, og ikke mindst forfatteren megen ære.

Carl Lindberg Nielsen.

Carl Svenstrup: Grenaa Bys Historie. I-IV. 1938-57.

I ca. fyrretyve år har bibliotekar Carl Svenstrup arbejdet med Grenaa bys historie, og et mægtigt værk bestående af 4 tykke bind, udkommet heftevis 1938-57 og indeholdende i alt ca. 2800 sider i stort format, er blevet resultatet.

Bind A (1. og 2. halvbind) indeholder den almindelige byhistorie med de oplysninger, der sædvanligvis træffes i en købstadshistorie: de ældste efterretninger om byen, dens størrelse og bebyggelse gennem tiderne, krigsbegivenheder og brande, retsvæsen, embedsmænd, kirkelige forhold, skolevæsen, politiske forhold og meget mere.

Bind B og C er derimod anlagt på en helt anden og for en købstadshistorie usædvanlig måde, idet forfatteren har gennemgået hver eneste ejendom i den gamle bykerne, anfører ejerne så langt tilbage, de har kunnet spores, beskriver bygningernes udseende, forklarer, hvorledes ejendommene er blevet udparcelleret eller samlet til større gårde og får derved lejlighed til at fortælle en mængde, både løst og fast, om de skiftende ejere og beboere og de erhverv, de har drevet, det hele støttet af et meget stort og detaljeret billedstof.

Det er let at kritisere Carl Svenstrups værk. Byens næringsvæsen har således ikke fået den plads og behandling, man kunne ønske, skønt det dog er en hovedside (man kan vel endda sige hovedsiden) i en bys historie. Udgivelsen i hefter og de mange år, den har strakt sig over, har medført mange gentagelser, ligesom emnerne er anbragt i en vis uorden.

Men det er slet ikke på sin plads i større udstrækning at trække de negative sider frem. Der er meget mere grund til at glæde sig over det, værket bringer. I den forbindelse må især fremhæves forfatterens forsøg på at give en minutiøs gennemgang af alle bygninger og deres ejere i den ældre del af byen.

I de købstadshistorier, der er udkommet i de sidste år, hersker der nogen usikkerhed om, i hvilken udstrækning en forfatter skal beskæftige sig med bygningerne i vedkommende by. Aage Fasmer Blombergs bog om Faaborg behandler så at sige slet ikke købstadens mange interessante bygninger. Poul Rasmussen har i sin og Gustav Albecks bog om Ebeltoft i tabellarisk form givet en beskrivelse af husenes grundplaner 1802, medens Carl Svenstrup søger at genskabe Grenaa, ikke blot i et enkelt år, men så langt tilbage som muligt og helt frem til vore dage. Der kan ikke være to meninger om, at det er forkert